

# Kwartaalmonitor Industrie

Tweede kwartaal 2015



## Omzet industrie daalt

- Industrie
- Voedings- en genotmiddelenindustrie
- Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofproductenindustrie
- Basismetaal- en metaalproductenindustrie
- Elektrotechnische en machine-industrie
- Transportmiddelenindustrie
- Overige industrie

In het tweede kwartaal van 2015 daalde de omzet van de industrie met 1,6 procent ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Tegenover een stijging van de buitenlandse omzet (2,8 procent) stond een forse daling (-8,8 procent) van de binnenlandse omzet. Andere indicatoren laten een beter beeld zien: het producentenvertrouwen blijft groeien, de bezettingsgraad bereikt een nieuw hoogtepunt en het aantal faillissementen neemt verder af.

## Kerncijfers Industrie

	2014				2015	
	I	II	III	IV	I	II
Industrie						
productie	3,7	0,9	1,1	-1,2	0,4	2,2
omzet	2,2	1,9	-1,5	-4,1	-5,8	-1,6
prijzen	-2,7	-0,4	-1,2	-4,6	-8,8	-5,3
faillissementen	159	171	123	112	116	106

Bron: CBS

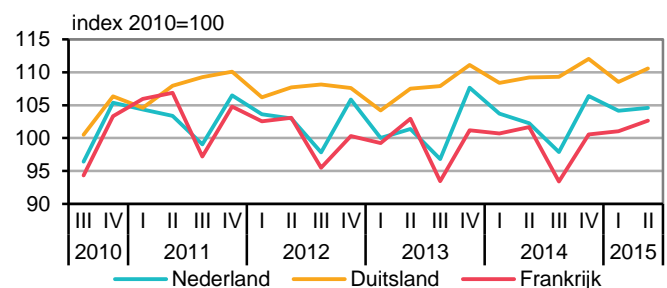
## Industrie

### Productiegroei

De gemiddelde dagproductie in de industrie is in het tweede kwartaal van 2015 met 2,2 procent gestegen ten opzichte van het tweede kwartaal van 2014. De productie steeg in april, mei en juni met respectievelijk 0,7, 2,5 en 3,6 procent op jaarbasis. Met een groei van bijna 10 procent produceerde voornamelijk de transportmiddelenindustrie meer. Ook in meubelindustrie nam de productie sterk toe, met ruim 18 procent. De productie in de voedingsindustrie daalde echter met bijna 4 procent. Ook in Duitsland en Frankrijk steeg de gemiddelde dagproductie in het tweede kwartaal licht met 1,3 en 1,0 procent ten opzichte van een jaar eerder.<sup>1</sup> Net als in Nederland was de toename in deze landen groter dan in het vorige kwartaal.

<sup>1</sup>Bron: Eurostat

### Productievolume per gemiddelde werkdag, totale industrie



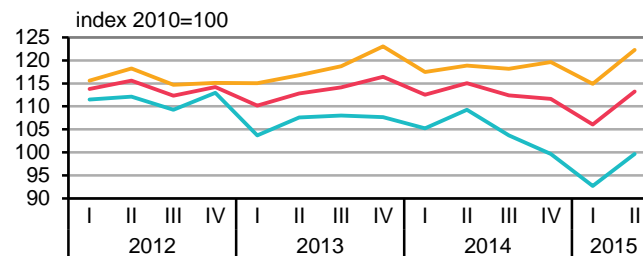
Bron: CBS en Eurostat

[Nijverheid; productie en omzetontwikkeling en index \(2010=100\)](#)

### Binnenlandse omzetafname

In het tweede kwartaal daalde de omzet van de Nederlandse industrie voor het vierde kwartaal op een rij. De omzet nam met 1,6 procent af ten opzichte van een jaar eerder. Op de buitenlandse markt groeide de omzet met 2,8 procent, maar op de binnenlandse markt nam de omzet met 8,8 procent af. Deze grote daling werd voornamelijk veroorzaakt door de aardolie-industrie. De binnenlandse omzet in deze branche nam af met ruim 30 procent, met name vanwege de enorme daling van de olieprijs.

### Omzet, totale industrie



Bron: CBS

[Nijverheid; productie en omzetontwikkeling en index \(2010=100\)](#)

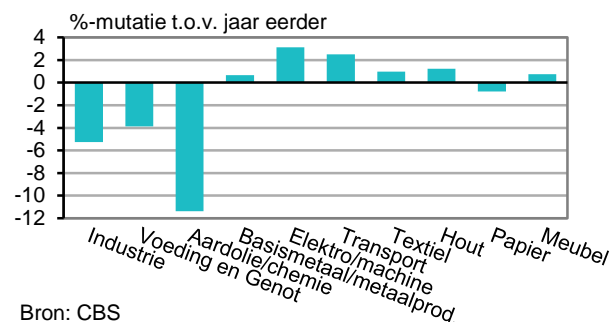
### Afzetprijzen opnieuw lager dan een jaar eerder

In het tweede kwartaal van 2015 lagen de afzetprijzen 5,3 procent lager dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Dit is het negende kwartaal op rij met dalende afzetprijzen. Het verloop van de afzetprijzen van de industrie hangt sterk samen met de ontwikkeling van de olieprijs, die nog niet op het niveau van een jaar eerder is. Zowel in de aardolie-industrie als in de chemische industrie beïnvloedt de prijs van ruwe aardolie het prijsverloop sterk. De producten van de voedings- en genotmiddelenindustrie waren 3,9 procent lager dan het tweede kwartaal van 2014. Dit hing onder meer samen met de prijsdaling van zuivel door het afschaffen van de melkquota per 1 april dit jaar. Ook de prijzen van graan, rijst en andere agrarische grondstoffen daalden.

In veel Europese landen daalden de prijzen ook in het tweede kwartaal. De gemiddelde Europese prijsontwikkeling is met -1,5 procent minder sterk.<sup>1</sup>

<sup>1</sup>Bron: Eurostat

### Afzetprijzen, industriebranches



Bron: CBS

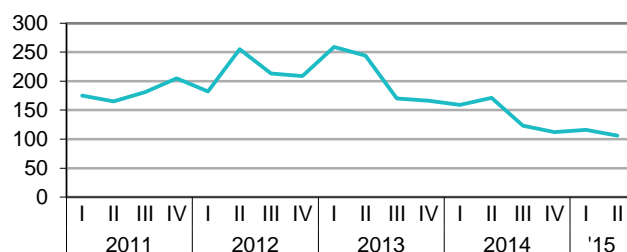
[Statline: Producentenprijsindex](#)

### Aantal faillissementen blijft afnemen en is op laagste punt sinds 5 jaar

In het tweede kwartaal van 2015 gingen 106 industriële bedrijven failliet, het laagste aantal van de afgelopen vijf jaar. Het aantal faillissementen in het eerste half jaar is met 33 procent gedaald in vergelijking met de eerste zes maanden van 2014.

Net als in de voorgaande kwartalen werden de meeste faillissementen uitgesproken in de grafische industrie en in de metaalproductenindustrie.

### Aantallen faillissementen, totale industrie



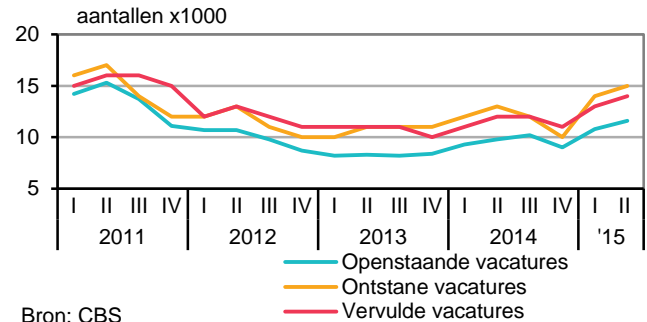
Bron: CBS

[Statline: Uitgesproken faillissementen](#)

### Aantal openstaande vacatures weer toegenomen

In het tweede kwartaal 2015 waren er bijna 12 duizend vacatures in de industrie. Dat is het hoogste aantal sinds het derde kwartaal van 2011. In het tweede kwartaal ontstonden er 15 duizend industriële vacatures, ongeveer 3 duizend meer dan in dezelfde periode van vorig jaar. Tegelijkertijd werden er 14 duizend vacatures vervuld, 2 duizend meer dan in deze periode vorig jaar.

**Aantallen vacatures, totale industrie**



Bron: CBS

[Vacatures; naar economische activiteit en bedrijfsgrootte](#)

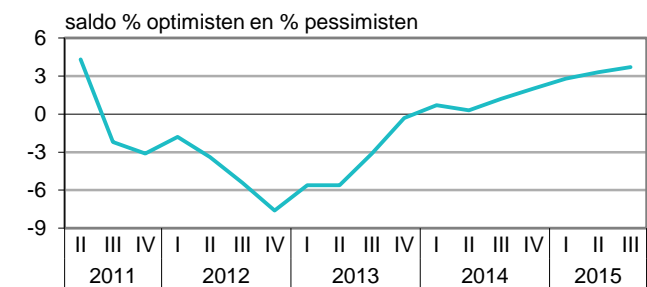
### Lichte toename producentenvertrouwen

De stemming onder de producenten is verder verbeterd. Het producentenvertrouwen steeg aan het begin van het derde kwartaal naar 3,7; dat is 0,4 punt hoger dan een kwartaal eerder. Het producentenvertrouwen is vanaf het eerste kwartaal van 2013 positief.

Het producentenvertrouwen is samengesteld uit drie deelindicatoren. De ondernemers waren in juli positiever dan in april over de verwachte bedrijvigheid en de orderpositie, maar iets negatiever over de voorraden.

Aan het begin van het derde kwartaal bedroeg de bezettingsgraad van de productie-installaties 82,3 procent. Dat is het hoogste percentage sinds het uitbreken van de crisis eind 2008. De bezettingsgraad is sinds het derde kwartaal van 2013 bijna onafgebroken toegenomen.

**Producentenvertrouwen**



Bron: CBS

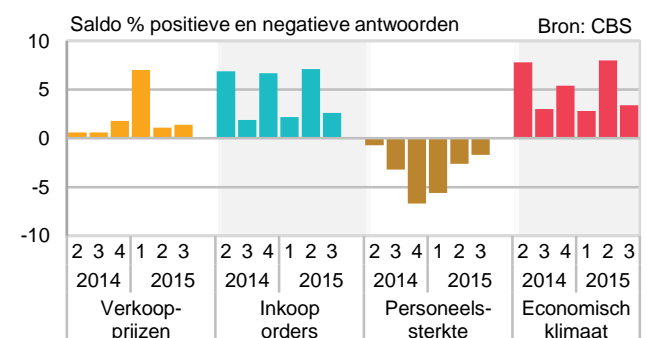
[Producentenvertrouwen; stemmingsindicator van de industrie](#)

### Verwachtingen producenten voor derde kwartaal licht positief

In hun verwachtingen voor het derde kwartaal zijn ondernemers in de industrie licht positief gestemd. Toch zijn ze minder optimistisch dan voorafgaand aan het tweede kwartaal. Minder ondernemers verwachten productiegroei, maar dat is gebruikelijk voor de tijd van het jaar. In het verlengde daarvan verwachten de ondernemers ook minder inkooporders te plaatsen bij leveranciers. Er worden nauwelijks veranderingen in de verkoopprijzen voorzien.

Over de werkgelegenheid zijn de ondernemers licht negatief: het aantal ondernemers dat een krimp voorziet overtreft nog altijd het aantal dat een groei van de werkgelegenheid verwacht. Wel is de groep die per saldo een afname van de werkgelegenheid verwacht in de afgelopen kwartalen gestaag kleiner geworden. Producenten verwachten ook in het komende kwartaal een verdere verbetering van het economisch klimaat.

**Verwachtingen**



Bron: CBS

[Conjunctuurenquête Nederland](#)

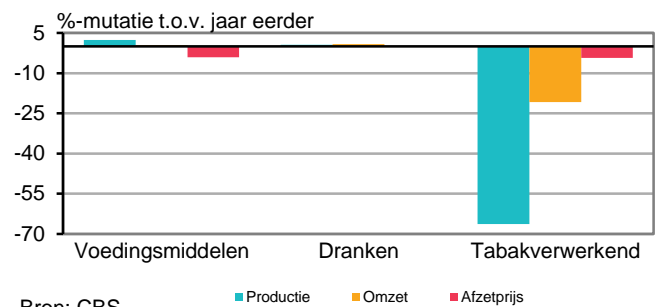
### Voedings- en genotmiddelenindustrie

#### Productie daalt en omzet vrijwel gelijk

In het tweede kwartaal van 2015 daalde de productie per gemiddelde werkdag in de voedings- en genotmiddelenindustrie met 3,9 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal van 2014. De productie wordt nog steeds negatief beïnvloed door het wegvallen van productiecapaciteit in de tabaksindustrie. De voedingsmiddelen- en drankenindustrie lieten wel positieve cijfers zien.

De omzet bleef vrijwel gelijk. In de voedingsmiddelen- en drankenindustrie nam de omzet toe met respectievelijk 0,5 en bijna 1 procent. De tabakverwerkende industrie had 20,8 procent minder omzet dan vorig jaar. De afzetprijzen in de voedings- en genotmiddelenindustrie daalden met 3,9 procent.

#### Deelbranches: Productie, omzet, afzetprijs



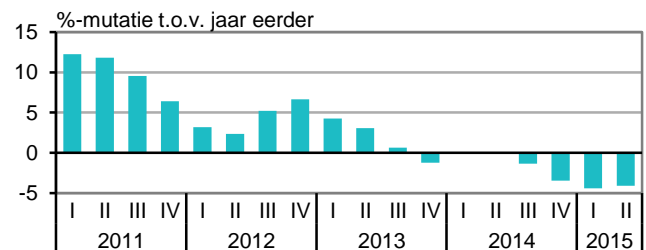
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

#### Afzetprijzen blijven dalen in voedingsmiddelenindustrie

In het tweede kwartaal van 2015 lagen de afzetprijzen 4,1 procent lager dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Dit is het zevende kwartaal op rij met dalende afzetprijzen. De afzetprijzen zijn onder meer lager omdat de melkquota zijn afgeschaft per 1 april. Ook de prijzen van graan, rijst en andere agrarische grondstoffen daalden. Op de binnenlandse markt daalden de prijzen 3,5 procent. Op de buitenlandse markt was de daling met 4,7 procent nog groter.

#### Voedingsmiddelenindustrie: afzetprijzen



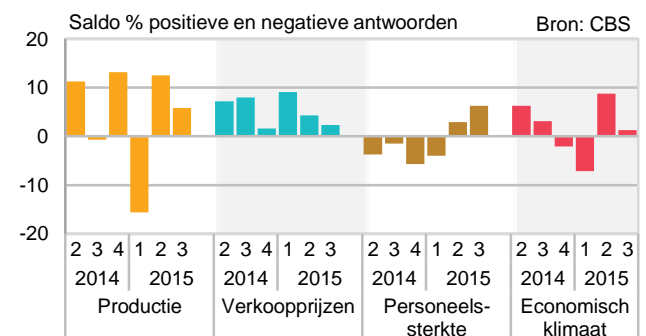
Bron: CBS

Productenprijsindex; afzetprijzen, bedrijfstak SBI 2008

#### Meer personeel

De ondernemers voorzien een toename in bedrijvigheid in het derde kwartaal. Ze verwachten een hogere productie; een duidelijke verbetering ten opzichte van het derde kwartaal vorig jaar. De verkoopprijzen zullen naar verwachting iets stijgen, maar die verwachting wordt door minder ondernemers uitgesproken dan vorig kwartaal. Ondernemers zijn voor het derde kwartaal op rij positiever in hun verwachtingen voor de personeelssterkte. Over de ontwikkeling van het economisch klimaat voor hun bedrijf zijn zij nagenoeg neutraal gestemd.

#### Verwachtingen



Conjunctuurenquête Nederland

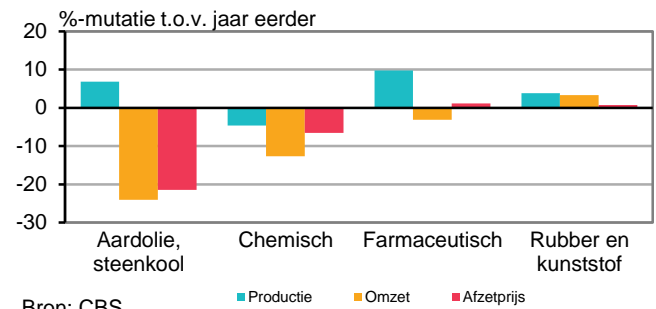
### Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofproductenindustrie

#### Alleen in rubber- en kunststofproductenindustrie meer omzet

In het tweede kwartaal van 2015 was de productie per gemiddelde werkdag in de aardolie-, farmaceutische en rubber- en kunststofproductenindustrie hoger dan in hetzelfde kwartaal van 2014. Alleen in de chemische industrie werd minder geproduceerd (-4,7 procent).

Wat omzet betreft laat alleen de rubber- en kunststofproductenindustrie een positief beeld zien. De afzetprijzen vertoonden een tegengesteld beeld. In de aardolie- en chemische industrie daalden de prijzen, terwijl ze in de farmaceutische industrie en de rubber- en kunststofproductenindustrie stegen.

Deelbranches: productie, omzet, afzetprijzen



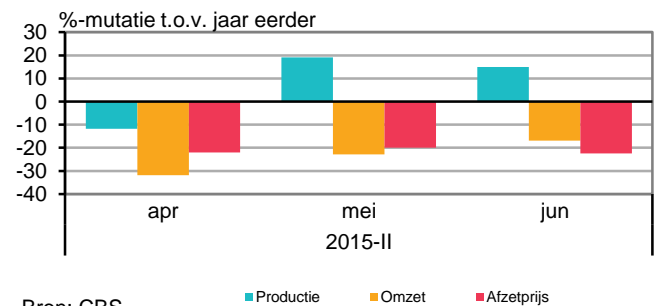
Bron: CBS

[Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index \(2010=100\)](#)

#### Wederom forse afnames in aardolie-industrie

Van alle branches binnen de industrie was de omzetzaling in het tweede kwartaal van 2015 het grootst in de aardolie-industrie. Zowel in het binnen- als buitenland nam de omzet met respectievelijk 30,9 en 18,5 procent af. Deze afname werd vooral veroorzaakt door de daling van de prijs van ruwe olie. De afzetprijzen in de aardolie-industrie zijn in het tweede kwartaal met 21,5 procent gedaald ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Op de binnen- en buitenlandse markt ontliepen de afzetprijzen elkaar niet veel.

Aardolie-industrie: productie, omzet, afzetprijzen



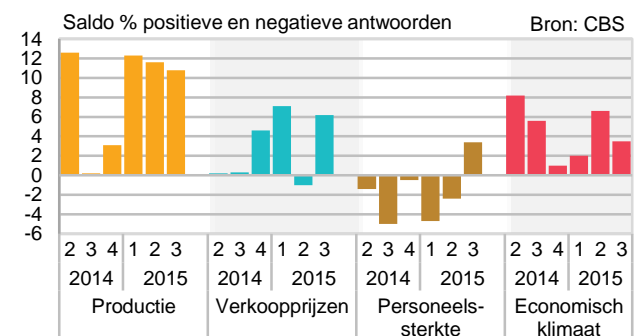
Bron: CBS

[Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index \(2010=100\)](#)

#### Toename personeelssterkte verwacht

Aan een lange periode van krimpende werkgelegenheid lijkt een einde te komen volgens de ondernemers in de aardolie-, farmaceutische-, chemische-, rubber- en kunststofproductenindustrie. Volgens een kleine meerderheid van hen zal de personeelssterkte in het derde kwartaal worden uitgebreid. 17 procent van de ondernemers verwacht een toename van de productie en 6 procent verwacht een afname; het saldo van de productieverwachtingen is daarmee 11. Dat is bijna gelijk aan de verwachtingen voor het tweede kwartaal. Het aantal ondernemers dat verwacht hogere prijzen te gaan rekenen is groter dan het aantal dat een lagere afzetprijs verwacht. Over de ontwikkeling van het economisch klimaat voor hun bedrijf zijn de ondernemers nog steeds positief. Het verschil tussen ondernemers die positieve en die negatieve verwachtingen hebben voor de ontwikkeling van het economisch klimaat in het derde kwartaal is bijna 4 procentpunt.

Verwachtingen



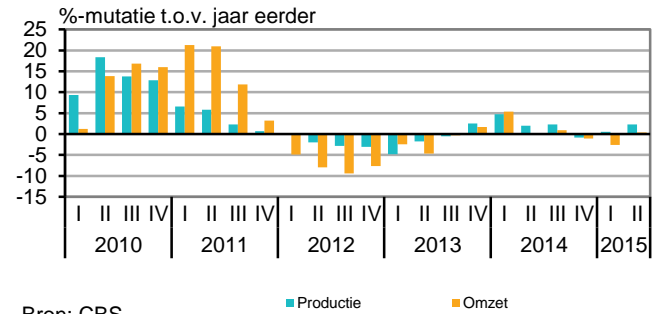
[Conjunctuurenquête Nederland](#)

### Basismetaal- en metaalproductenindustrie

#### Wisselend beeld in binnen- en buitenland, hogere afzetprijzen

In het tweede kwartaal van 2015 is de productie per gemiddelde werkdag in de basismetaal- en metaalproductenindustrie 2,3 procent hoger dan in hetzelfde kwartaal van vorig jaar. De omzet stijgt met bijna 0,5 procent. Op de binnenlandse markt steeg de omzet met 2,2 procent, op de buitenlandse markt daalde de omzet met ruim 1,0 procent. Juni is met een plus van 12,4 procent de eerste maand van dit jaar waarin de omzet zich positief ontwikkelt. In de zeven voorafgaande maanden was sprake van een daling. De producten in deze branche zijn in het tweede kwartaal ruim 0,5 procent duurder.

#### Productie, omzet



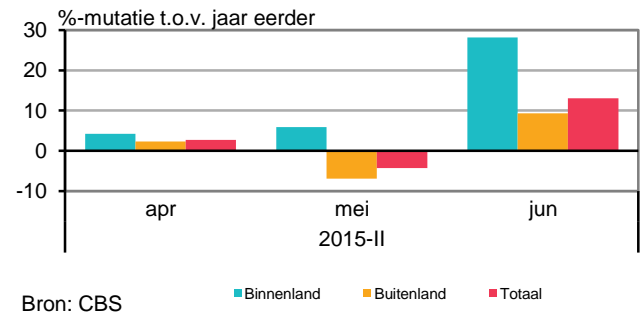
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

### Basismetaalindustrie in de lift

De basismetaalproductenindustrie boekte in het tweede kwartaal een omzetstijging van 3,8 procent. De binnenlandse omzet steeg met 12,5 procent, de omzet op de buitenlandse markt steeg met 1,5 procent. Vooral in juni steeg de omzet met respectievelijk 28,1 en 9,3 procent fors. De prijzen in deze branche daalden op de binnenlandse markt ruim 0,5 procent, op de buitenlandse markt was er een stijging van bijna 0,4 procent.

#### Basismetaal: omzet, binnen- en buitenland



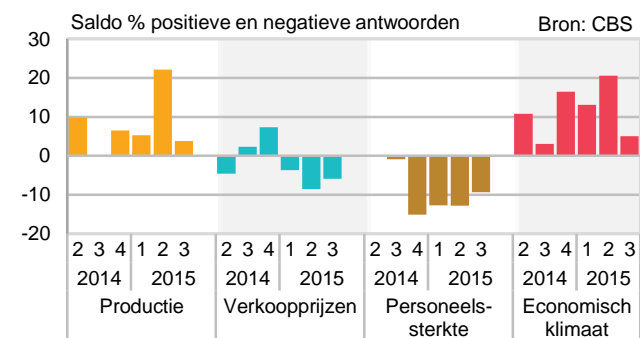
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

### Minder productiegroei verwacht

De ondernemers verwachten ook voor het derde kwartaal meer te produceren. Maar het aantal ondernemers dat een productiegroei verwacht is beduidend kleiner dan drie maanden geleden. Dat is echter gebruikelijk voor een derde kwartaal. Door de zomermaanden groeit de productie in dit kwartaal gewoonlijk minder. Om dezelfde reden zijn de verwachtingen voor het economisch klimaat ook minder positief dan voor het tweede kwartaal. Het aantal ondernemers dat lagere verkoopprijzen verwacht is iets afgenomen. Over de werkgelegenheid zijn de ondernemers nog altijd vrij negatief. Maar er is wel verbetering zichtbaar ten opzichte van het vorige kwartaal.

#### Verwachtingen



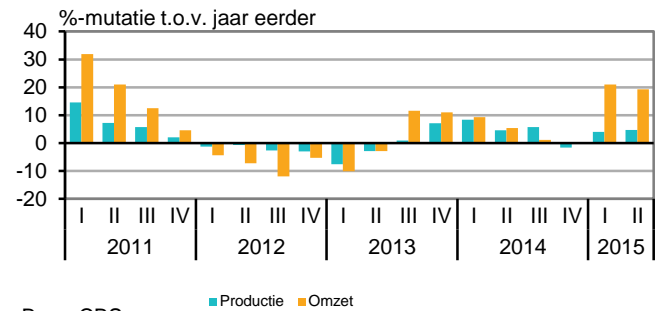
Conjunctuurenquête Nederland

### Elektrotechnische en machine-industrie

#### Productie- en omzetgroei

De productie en omzet in de elektrotechnische- en machine-industrie zijn in het 2e kwartaal 2015 toegenomen ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Het productievolume per gemiddelde werkdag was 4,7 procent hoger dan een jaar ervoor, de omzet nam met 19,2 procent veel fors toe. De grootste productiestijging in het tweede kwartaal deed zich voor in mei van dit jaar: de productie was in die maand 8,3 procent hoger. In april en juni steeg de productie met respectievelijk 2,1 en 3,7 procent. De grootste omzettoename deed zich ook in mei voor (+23,6 %). De omzet nam in april en juni respectievelijk 21,6 en 13,5 procent toe.

#### Productie, omzet



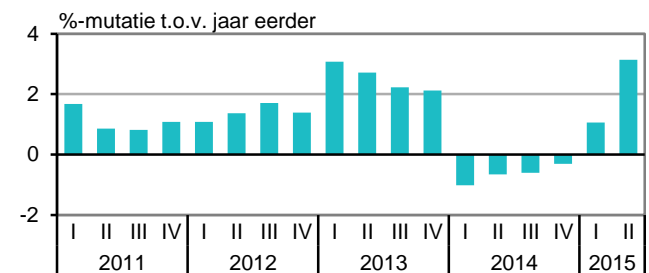
Bron: CBS

[Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index \(2010=100\)](#)

#### Hogere afzetprijzen

De afzetprijzen zijn in het 2e kwartaal 2015 net als in het 1e kwartaal wederom gestegen. De prijzen stegen met 3,1 procent. In 2014 daalden de afzetprijzen nog vier kwartalen op een rij. De prijzen op de exportmarkt (+4,1 %) stegen sterker dan die op de binnenlandse markt (+1,0 %).

#### Afzetprijzen



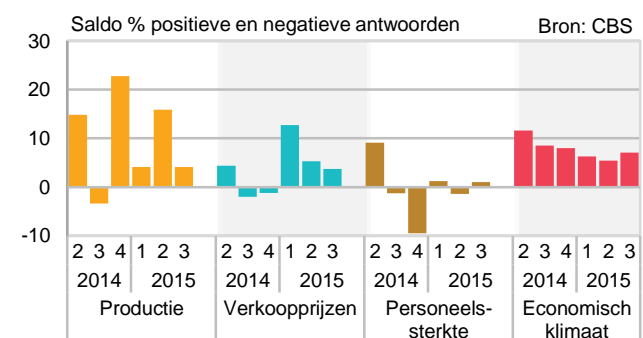
Bron: CBS

[Productenprijsindex; afzetprijzen naar bedrijfstak SBI 2008, 2010=100](#)

#### Bescheiden productiegroei verwacht

Per saldo wordt een bescheiden groei van de productie verwacht in het derde kwartaal. Het aantal ondernemers dat een groei voorziet, is kleiner dan vorig kwartaal. Over het algemeen is er in het derde kwartaal minder productiegroei. Vergeleken met een jaar geleden, toen er per saldo voor het derde kwartaal een krimp van de productie werd verwacht, zijn ondernemers nu duidelijk positiever in hun productie-verwachting. De verkoopprijzen zullen naar verwachting stijgen. Over de werkgelegenheid in het bedrijf zijn de ondernemers nog steeds neutraal gestemd. Het percentage ondernemers dat een toename van de personeelsomvang verwacht, is nagenoeg even groot als het percentage dat een krimp voorziet. Over de ontwikkeling van het economisch klimaat voor hun bedrijf zijn de ondernemers nog steeds optimistisch. Voor het negende kwartaal op rij zijn er meer ondernemers die een verbetering verwachten dan die een verslechtering voorzien.

#### Verwachtingen



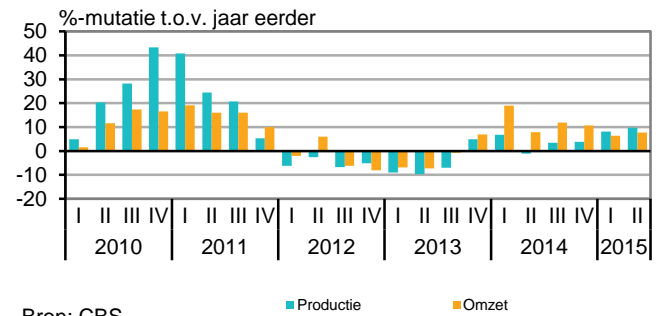
[Conjunctuurenquête Nederland](#)

### Transportmiddelenindustrie

#### Wisselend beeld in binnen- en buitenland, hogere afzetprijzen

In het tweede kwartaal van 2015 is de productie per gemiddelde werkdag in de transportmiddelenindustrie 9,7 procent hoger dan in hetzelfde kwartaal van vorig jaar. De omzet steeg met bijna 7,7 procent. Op de binnenlandse markt steeg de omzet met 11,6 procent, de omzet op de buitenlandse markt met 6,5 procent. In april was de omzetonwikkeling nog negatief, maar de laatste twee maanden van dit kwartaal is sprake van een omzetsijting van respectievelijk 8,6 en 19,5 procent. De producten van deze branche zijn in het tweede kwartaal ruim 2,5 procent duurder. Op de binnenlandse markt is er een prijsstijging van 1,8 en op de buitenlandse markt van 2,8 procent.

**Productie, omzet**



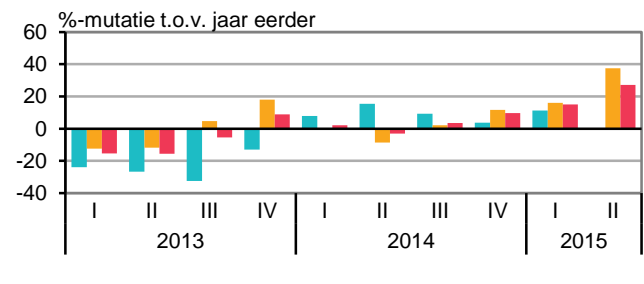
Bron: CBS

[Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index \(2010=100\)](#)

### Auto- en aanhangwagenindustrie accelereert

De deelbranche auto- en aanhangwagenindustrie kende in het tweede kwartaal van 2015 een omzetsijting van 27,2 procent. Op de buitenlandse markt nam de omzet 37,5 procent toe, terwijl de omzet op de Nederlandse markt vrijwel gelijk bleef aan die van vorig jaar. Vooral in juni steeg de omzet, met 55,5 procent. Al tien maanden op rij is er op de buitenlandse markt een omzetsijting, die varieert van 2,2 procent tot zelfs 68,4 procent in de laatste maand van dit kwartaal.

**Auto- en aanhangwagenindustrie: omzet, binnen- en buitenland**



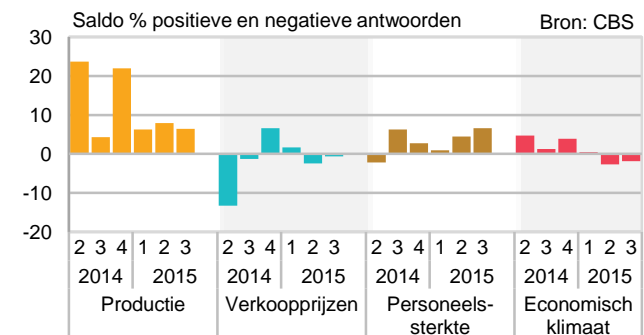
Bron: CBS

[Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index \(2010=100\)](#)

### Ondernemers iets positiever over werkgelegenheid

De ondernemers voorzien meer bedrijvigheid in het derde kwartaal; ze verwachten een verdere toename van de productie. De verkoopprijzen zullen naar verwachting niet veel veranderen. Over de werkgelegenheid zijn de ondernemers een fractie positiever dan vorig kwartaal. Het percentage ondernemers dat een toename van de personeelsomvang verwacht, is iets groter dan het percentage dat een krimp voorziet. Hierover zijn ondernemers iets positiever dan drie maanden geleden. Over de ontwikkeling van het economisch klimaat voor hun bedrijf zijn de ondernemers neutraal gestemd. Het aantal ondernemers dat een verbetering verwacht en het aantal ondernemers dat een verslechtering voorziet, houdt elkaar nagenoeg in evenwicht.

**Verwachtingen**



[Conjunctuurenquête Nederland](#)

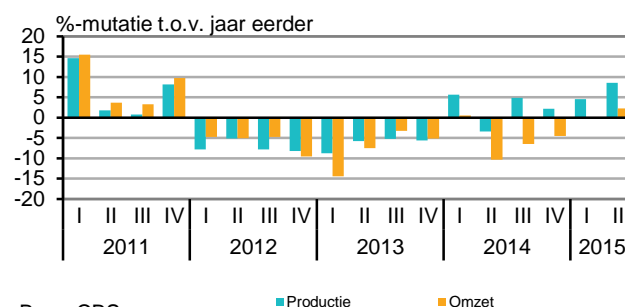


### Overige industrie

#### Hout- en bouwmaterialenindustrie

De productie in de hout- en bouwmaterialenindustrie is in het tweede kwartaal voor het vierde kwartaal op een rij gestegen. De gemiddelde dagproductie lag 8,5 procent hoger dan het tweede kwartaal van 2014. De productievolumes per gemiddelde werkdag in april, mei en juni ontliepen elkaar niet veel. De omzet in het tweede kwartaal liet sinds de afgelopen vier kwartalen weer een plus zien, van 2,3 procent. Deze omzet nam vooral toe doordat er 5,4 procent meer verkocht werd op de binnenlandse markt. De buitenlandse omzet nam met 6,1 procent af. Het beeld van de onderliggende branches is verschillend. De omzet in de houtindustrie nam toe, vooral omdat er in Nederland meer werd verkocht. De omzet in de bouwmaterialenindustrie nam juist af, vooral omdat de verkopen buiten Nederland tegenvielen.

#### Productie, omzet



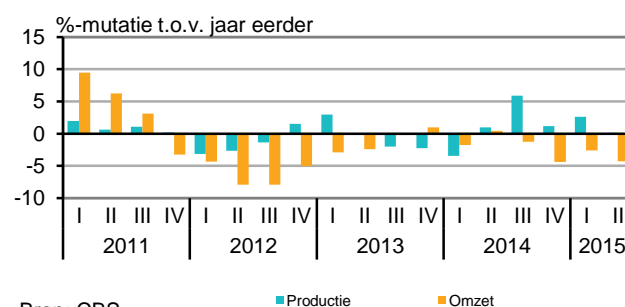
Bron: CBS

[Nijsheid; productie en omzet, ontwikkeling en index \(2010=100\)](#)

#### Papier- en grafische industrie

De productie van de papierindustrie en de grafische industrie bleef in het tweede kwartaal van 2015 nagenoeg gelijk aan die van het tweede kwartaal van 2014. De omzet nam in het tweede kwartaal met 4,3 procent af, de prijzen daalden met 0,8 procent. In de papierindustrie nam het productievolume per gemiddelde werkdag met 4,3 procent toe. De omzet bleef nagenoeg gelijk. In de grafische industrie nam de gemiddelde dagproductie het tweede kwartaal daarentegen met 4 procent af, de omzet daalde met 12,9 procent vergeleken met vorig jaar.

#### Productie, omzet



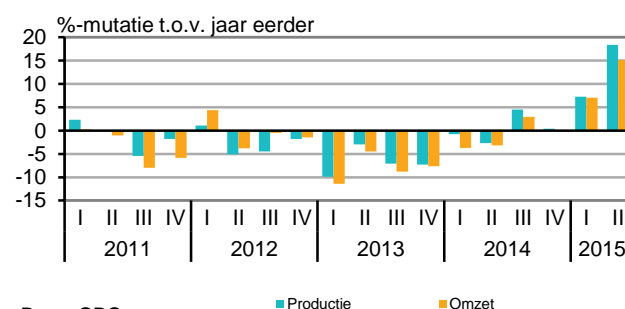
Bron: CBS

[Nijsheid; productie en omzet, ontwikkeling en index \(2010=100\)](#)

#### Meubelindustrie

De gemiddelde dagproductie van de meubelindustrie lag in het tweede kwartaal van 2015 een stuk hoger dan in het tweede kwartaal van 2014. De productie nam met 18,4 procent toe. De omzet is in het tweede kwartaal ook flink gestegen ten opzichte van vorig jaar. De omzet nam met 15,1 procent toe. De binnenlandse en buitenlandse verkopen stegen respectievelijk 14,7 en 16,1 procent. De prijzen stegen met 0,8 procent vergeleken met vorig jaar. Meubelverkopen binnen Nederland werden 1 procent duurder, de verkopen buiten Nederland bleven nagenoeg gelijk.

#### Productie, omzet



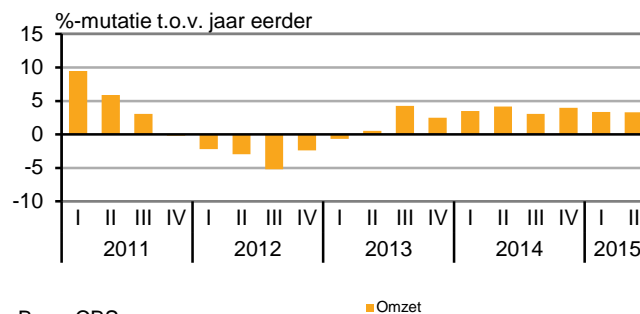
Bron: CBS

[Nijsheid productie en omzet, ontwikkeling en index \(2010=100\)](#)

### Textiel-, kleding- en leerindustrie

De omzet in de textiel-, kleding- en leerindustrie is in het tweede kwartaal van 2015 3,3 procent hoger dan in tweede kwartaal van 2014. Deze plus werd geheel veroorzaakt door de omzet in de textielindustrie (+3,9 %) en de leer-, lederwaren en schoenenindustrie (+11,3 %). De omzet in de kledingindustrie nam met 20,7 procent flink af ten opzichte van vorig jaar. De prijzen in de textiel-, kleding- en leerindustrie stegen met 1 procent. De prijzen stegen het sterkst in de leer-, lederwaren en schoenenindustrie (+3,7 %). De prijzen in de textielindustrie stegen met 1,1 procent, de prijzen in de kledingindustrie bleven nagenoeg gelijk.

#### Omzet



[Niiverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index \(2010=100\)](#)

#### Opmerkingen betreffende deze publicatie

- Deze publicatie is samengesteld op basis van de cijfers die op 18 augustus 2015 beschikbaar waren. Mogelijk zijn er op het moment van lezen actuelere cijfers; deze kunt u vinden via de links onder de verschillende grafieken.

#### Colofon

**Tekst** Sector Bedrijfsstatistieken Den Haag (EBD)

**Datum** 18 augustus 2015

#### Meer informatie

CBS Infoservice: [infoservice online](#)  
Telefonisch (09.00-17.00): 088 5707070

Media:  
CBS Persdienst: [persdienst@cbs.nl](mailto:persdienst@cbs.nl)  
Telefonisch: 070 3374444